

Geen handvol maar een landvol

Zware gebruikers aan het woord over hun Grasgids

We hebben de toeleverende industrie gevraagd om eens een paar 'zware' gebruikers van de Grasgids aan te reiken. Hen hebben we gevraagd wat zij doen met de Grasgids die eind vorig jaar uitkwam. Drie verantwoordelijken voor het onderhoud en de aanleg van sportvelden komen aan het woord in dit artikel. Ook twee greenkeepers vertellen hoe zij hun Grasgids gebruiken.

Auteur: Broer de Boer

In de sportveldenbranche wordt veelvuldig gebruikgemaakt van graszaadmengsels van verschillende soorten en rassen. Ook op golfbanen past men mengsels toe, maar hoe en in welke mate maakt men daar gebruik van de Grasgids? Dat blijkt te verschillen!

Bras Fijnaart, Groenvoorziening & cultuurtechniek
Directeur/eigenaar Goof Rijndorp raadpleegt regelmatig de Grasgids als zijn bedrijf betrokken is bij renovatie of nieuwbouw van sportvelden. Hij zegt: "Wat rassen betreft kijk ik vooral hoe het met de bestendigheid tegen ziekten en betreding staat. Voor het inzaaien van velden in Zeeland, bijvoorbeeld, is de Grasgids voor mij de vraagbaak om te kijken hoe het met de droogtetolerantie staat. In Zeeland heb je namelijk vaak te maken met brak beregeningswater, dus zoek je grassoorten en -rassen die een behoorlijke tolerantie hebben voor droogte. En hoe de recreatiemengsels exact zijn samengesteld; daarvan ben ik minder goed op de hoogte, maar ook dan maak ik daarvoor dankbaar gebruik van de Grasgids." De uiterlijke verschijningsvorm van de Grasgids noemt Goof echter achterhaald: "Het is niet meer

van deze tijd om zoiets te laten drukken. Waarom zetten jullie de informatie niet online?" Goof zou wel weten wat hij daarvoor in ruil zou willen hebben: "Verrijk de Grasgids dan met online informatie over grasherkenning en hoe de grassoorten zich ontwikkelen: is het een zodenvormer, vormt hij pollen of is het een solitair, of lijkt het een woekeraar, zoals struisgras. Dat soort zaken zou je online ook uitstekend zichtbaar kunnen maken met foto's, terwijl je tegelijkertijd de informatie, ook over nieuwe rassen, actueel houdt." Over de inhoud van de Grasgids, keurig gerangschikt in tabellen, is Goof zeker te spreken, hoewel hij wel een voorbehoud maakt: "Grassoorten als Westervolds en Italiaans raaigras staan er niet - meer - in. Dat mis ik in mijn situatie wel eens. Deze grassoorten gebruiken we nogal eens als toevoeging bij hydroseeding, waarmee we bijvoorbeeld in het verleden Industrierterrein Moerdijk en de Maasvlakte ingezaaid hebben. Wat informatie over verschillende grassoorten betreft: ik vind dat vakmensen in ons beroep die kennis gewoon paraat moeten hebben. De topassen zitten in die Oranjebandmengsels van verschillende leveranciers. Ik kijk zeker naar de

Goof Rijndorp: "Zo'n grasgids in de huidige vorm – gedrukt – loopt altijd iets achter de feiten aan."

"Het boekje ligt voor het grijpen"

prijsverschillen, maar ik baseer mijn keuze ook vaak op de resistentie of op bijvoorbeeld een betere kleuring in de winter. Daarnaast laat ik me ook informeren door graszaadproducenten over eventuele nieuwe rassen. Zo'n grasgids in de huidige vorm – gedrukt – loopt altijd iets achter de feiten aan."

Golfbaan Broekpolder

Kees van Rутten, hoofdgreenkeeper van Golfclub Broekpolder, vindt dat de Grasgids goed in elkaar steekt. "Alle informatie die ik nodig heb over grassen voor mijn baan staat erin", zegt hij. "Het boekje ligt hier voor het grijpen en ik gebruik het zeker vijf- tot zesmaal per jaar. Voor de greens gebruiken we hier een roodzwenk/struisgras-mengsel. De rassen daarvoor kies ik op basis van de tabellen in de Grasgids. Ik vind vooral de resistentiescore tegen schimmelziekten hierbij zeer belangrijk. We maken namelijk op golfbaan Broekpolder geen gebruik van chemie." De ondergrond van de fairways op Golfbaan Broekpolder bestaat voornamelijk uit klei. Daarom heeft Kees aan vocht dus meestal geen gebrek. Voor zijn fairways kiest hij voor een mengsel dat hierbij past. Ook dan komt de Grasgids Kees weer goed van pas om de beste rassen te kiezen. Hij selecteert voor zijn fairwaymengsel rassen van

"De Grasgids is voor mij de vraagbaak om te kijken hoe het bijvoorbeeld met de droogtetolerantie staat"

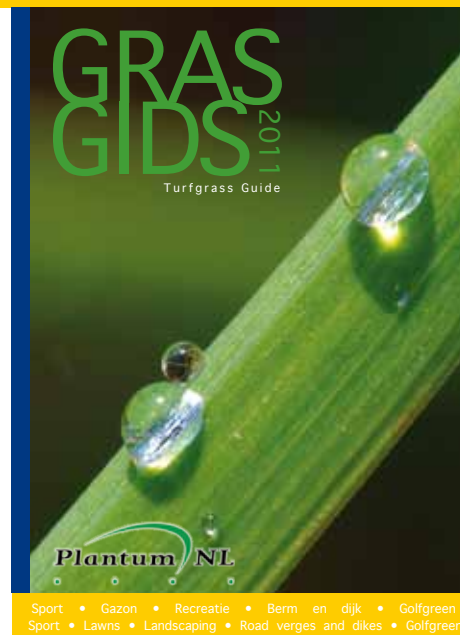
Kees van Ruten: "Alle informatie die ik nodig heb over grassen voor mijn baan staat erin."

de grassoorten - fijnbladig – Engels raaigras en veldbeemdgras in een 90/10-gewichtsverhouding. "In de praktijk krijg ik dan een half-om-half graszode", aldus Kees. "Dat is een graszode op de fairways die goed bestand is tegen gebruik, ook als het wat vochtiger is, en die bovendien goed weerbaar is tegen schimmels." Betreft Kees de bladkleur en de winterkleur die expliciet vermeld staan in de Grasgids ook nog bij zijn raskeuze? "Nee, dat doe ik niet", zegt hij. "Wij gebruiken al jaren geen kunstmest meer op de golfbaan, maar biologische meststoffen. Die dienen we volgens een vast schema toe en dat zorgt ervoor dat we hier nauwelijks groeipeken kennen. Het gras is dus altijd even groen. Uitzoeken hoe al die rassen op groen scoren, vind ik dus niet nodig. 'Groen is groen' zeg ik altijd." Op de vraag of Kees van Ruten ook nog zaken mist in de Grasgids, haalt hij aarzelend zijn schouders op. "Neuh...", dat geloof ik niet, maar blijf die informatie over grassoorten wel opnemen in dat boekje!"

Gemeente Rheden

Bij de gemeente Rheden is Willeke Dijkslag mede verantwoordelijk voor het beheer van de sportvelden. De Grasgids noemt ze 'niet flitsend'. "Maar...", zegt ze daaroverheen, "ik zou deze vorm ook niet willen missen. Ik gebruik namelijk mijn Grasgids om aantekeningen te maken, zodat ik me later de keuzes voor bepaalde mengsels op bepaalde velden weer voor de geest kan halen. Een document dus om mijn overwegingen in te zetten en om te gebruiken bij het overleg met de terreinmeesters. De grasgidsen van enkele jaren staan bij mij op een rij; zo kan ik de informatie van jaren geleden terughalen."

Ze vervolgt: "Ik gebruik de Grasgids zeker om de mengsels van de verschillende leveranciers te beoordelen. Ik kijk bij de rassen vooral naar betredingstolerantie en standvastigheid. Met de kleur heb ik weinig. Dus, ik zal een iets goedkoper mengsel met een fractioneel lichtere kleuring verkiezen boven een duurder mengsel dat een bijzonder mooie kleur groen geeft. Ik ben daar heel praktisch in, want bemesting beïnvloedt de groenkleuring van je velden ook zeer sterk. Ik zou de Grasgids dus best graag aangevuld willen zien met informatie over bemesting, de determinatie van grassen en foto's van de grassoorten en ziekten. De informatie over grassoorten die jullie in de Grasgids zetten vind ik nuttig. Het ondersteunt ons om te ontdekken welke grassen er na verloop van tijd op het sportveld groeien en dat is

"Een document om mijn overwegingen in te zetten en om te gebruiken bij het overleg met de terreinmeesters"

van betekenis voor een eventuele renovatie. Willeke Dijkslag heeft de Grasgids in de organisatie dus zeker een plaats gegeven. "Bijvoorbeeld in het overleg met de beheerders en de terreinmeesters. We kiezen de graszaadmengsels op basis van de rasseninformatie uit de Grasgids. We schrijven die leveranciers aan die naar onze smaak de beste grassen leveren, en vervolgens kijken we naar de prijs. De sportveldmengsels die we aankopen, gebruiken we ook voor de gazons openbaar groen in de wijken. Een mengsel geschikt voor een sportveld is ook geschikt voor een trapveldje in de wijk. Wat bermen en recreatiegebieden betreft, ik weet dat daarvoor speciale mengsels bestaan, maar die zijn meestal niet voordeliger."

Gemeente Rijsen-Holten

Edwin Nijenhuis draagt vanuit de gemeente de verantwoording over onder meer 19 grassportvelden en een hazewindhondenrenbaan. Hij koopt het graszaadmengsel voor de renovatie en de doorzaai van sportvelden. Op het moment dat de Fieldmanagerredactie Edwin aan de telefoon krijgt, op een van de eerste zonnige 'technische dagen' van 2011, ligt de Grasgids onder handbe-

reik op zijn bureau. Edwin: "Ik kijk er gelijk in als de Grasgids in de winter door de post bezorgd wordt. Wij bestellen onze SV7- en SV8-mengsels meestal bij dezelfde leverancier. We zijn geen grootgebruiker, maar voordat ik bestel kijk ik eerst naar de mengsels. Altijd blijken de rassen die gebruikt worden in ons mengsel/merk bovenaan in de lijst te staan met goede rassen/cijfers. Daarom maak ik mij weinig zorgen over de mengsels die de leverancier bezorgt. Daarnaast is het verschil in punten bij de bovenste rassen zo minimaal - vaak maar een tiende punt - dat het onderscheid in de praktijk bijna niet te merken is. Het hangt er veel meer van af hoe en onder welke omstandigheden de velden gebruikt worden."

"Uit de Grasgids ken ik de sterke punten van de gebruikte grasrassen in het mengsel"

Edwin vervolgt: "Zodra het mengsel afgeleverd is, kijk ik meestal nog eens naar de gegevens van de individuele rassen in de Grasgids. Maar dat mag je ook een stuk nieuwsgierigheid noemen." Een collega van Edwin is verantwoordelijk voor de plantsoenen, maar zijn werkwijze is volgens zijn zeggen soortgelijk: "Gewoon de Grasgids erop

naslaan hoe de rassen in het mengsel scoren en een R-mengsel bestellen." Erik heeft het volste vertrouwen in de specialisten van zijn graszaadleverancier: "De Grasgids noemt de sterke punten van de gebruikte grasrassen. En als er punten zijn waar rassen volgens de Grasgids slechter op scoren, dan valt dat in de praktijk meestal wel mee." De intensief bespeelde Rijssense/Holtense gras sportvelden zijn goed de winter doorgekomen. Misschien is dat de verdienste van het mengsel. "Maar," zo zegt de gemeentelijke beheerder van de sportvelden, "het was ook een goede winter. Het was heel duidelijk wanneer je wel en wanneer je niet kon voetballen. Veel velden zijn kaal gespeeld, maar de grassen staan er nog overduidelijk." Mist Edwin Nijenhuis nog zaken in de Grasgids? "De korte beschrijving van de ziekten vind ik een positief punt in de Grasgids", zegt hij. "Het zou handig zijn om op deze wijze in het kort ook een aantal werkgangen te publiceren voor het onderhoud van de grasmat, zoals verticuteren of gebruik van de onkruideg. En wat de uitstraling betreft? Ik vind het wel handig dat ik deze informatie gewoon kan vasthouden, maar publiceren op internet biedt natuurlijk wel meer mogelijkheden!"

Edda Huzid

Op golfbanen stelt men vaak ander eisen aan de grassen en – dus – aan een Grasgids dan op sportvelden. Hoofdgroenkeeper van Golfbaan

"Specifiek voor golfgreens is er helemaal geen relevante informatie opgenomen in dit boekwerkje"

Edda Huzid, John van Hoesen, blijkt de Grasgids maar sporadisch in te kijken. John van Hoesen: "Ik gebruik hem zelden. Ik vind het jammer dat er helemaal geen relevante informatie specifiek voor golfgreens in dit boekwerkje is opgenomen. Informatie over bijvoorbeeld witstruisrassen die wij op de greens gebruiken, kan ik niet uit deze Grasgids halen. Ik test bijvoorbeeld Penn A4 en Penn A6 zelf op mijn golfbaan, weliswaar in samenwerking met Prograss, maar mijn informatie moet ik uit de vakliteratuur en andere rassenlijsten halen. Onafhankelijke cijfers omtrent de prestaties van specifieke greengrassen onder Nederlandse omstandigheden ontbreken. Ik gebruik voor deze grassoorten ook vaak de ervaring van bijvoorbeeld Prograss en de onderzoeksresultaten van collega-groenkeepers." John van Hoesen stelt verder dat ook het onder de knie hebben van cultuurmaatregelen erg belangrijk is voor succes met grasrassen: "Misschien is dat nog wel belangrijker dan de rassenkeuze. Wat dat betreft zijn we in de greenkeeping een stap verder dan in het fieldmanagement op sportvelden."

Inzaaien sportveld